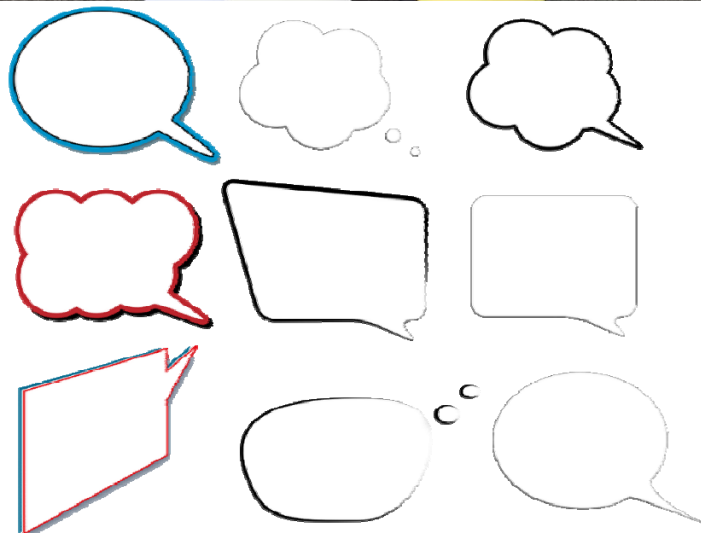




# Eurydice

Better knowledge for better education policies



15 Απριλίου 2019

## **Πρέπει οι μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο να διδάσκονται στη μητρική τους γλώσσα στα σχολεία;**

Η μητρική μου γλώσσα, η Mende, είναι πολύ εκφραστική, πολύ εικονική και όταν γράφω, αγωνίζομαι πάντα να βρω το αγγλικό ισοδύναμο των πραγμάτων που σκέφτομαι στη Mende. Για παράδειγμα, στη Mende, δεν θα λέγαμε «η νύχτα ήρθε ξαφνικά». Θα λέγαμε ότι «ο ουρανός έχει κυλίσει και έχει αλλάξει όψεις» - Ishmael Beah.<sup>1</sup>

Οι προσεγγίσεις στην ένταξη των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτούντων ασύλου στα σχολεία ποικίλλουν ευρέως στην Ευρώπη. Ειδικότερα, η γλώσσα διδασκαλίας που πρέπει να χρησιμοποιείται με τους νεοαφιχθέντες μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο, μπορεί να αποτελέσει ένα αμφιλεγόμενο θέμα. Πρέπει να μάθουν μόνο τη γλώσσα της χώρας υποδοχής ή πρέπει να ενθαρρύνονται να διατηρούν και τη μητρική τους γλώσσα; Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πώς οι κυβερνήσεις, η κοινωνία και τα σχολεία κατανοούν την έννοια της ένταξης.

Η έκθεση του Δικτύου ΕΥΡΥΔΙΚΗ [«Η ενσωμάτωση των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο στα σχολεία της Ευρώπης: Εθνικές πολιτικές και μέτρα»](#), δείχνει ότι επικρατεί ένα μονογλωσσικό πρότυπο στα περισσότερα

<sup>1</sup> Ο Ισμαήλ Μπεά γεννήθηκε στη Σιέρρα Λεόνε το 1980. Μετοίκησε το 1998 στις ΗΠΑ, όπου και ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές του σπουδές στο Διεθνές Σχολείο του ΟΗΕ, στη Νέα Υόρκη. Το 2004 αποφοίτησε από το Oberlin College με πτυχίο στις πολιτικές επιστήμες. Είναι μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής της Διεύθυνσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού του Παρατηρητηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και έχει εκφωνήσει λόγους μεταξύ άλλων στην έδρα του ΟΗΕ για τις επιπτώσεις του πολέμου στα παιδιά. Είναι συγγραφέας βιβλίων, ανάμεσα τους το πολυβραβευμένο "Επιστροφή στη Ζωή". Ζει στη Νέα Υόρκη.

δημόσια χρηματοδοτούμενα σχολεία, όπου τα εκπαιδευτικά συστήματα διδάσκονται μέσω μιας κοινής γλώσσας και προωθούν αυτό το γλωσσικό μοντέλο. "Νομίζω ότι υπάρχουν διάφοροι λόγοι που μπορούν να εξηγήσουν αυτό το παράδειγμα: ο πρώτος λόγος πρεσβεύει την έννοια "ένα έθνος, μία γλώσσα" επιβεβαιώνει η Δρ Ellen-Rose Kambel, Εκτελεστική Διευθύντρια του [Ιδρύματος Rutu](#). "Επιπλέον, υπάρχει γενική έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τις ζημιές που θα μπορούσαν να προκληθούν σε παιδιά όταν η μητρική τους γλώσσα δεν εκτιμάται, καθώς και η έλλειψη πληροφόρησης για το τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί για να αναπτύξουν μια πολύγλωσση προσέγγιση".

Η αλήθεια είναι πως το κυρίαρχο μονόγλωσσο παράδειγμα αμφισβητείται ολοένα και περισσότερο, καθώς οι κοινωνίες γίνονται πιο γλωσσικά και πολιτισμικά διαφορετικές. Προκειμένου να βρεθούν αποτελεσματικές στρατηγικές μάθησης για τις πολυγλωσσικές αίθουσες διδασκαλίας, ο Δρ. Emmanuelle Le Pichon (Πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης) και η Δρ Ellen-Rose Kambel (Ίδρυμα Rutu), δημιούργησαν ένα πιλοτικό πρόγραμμα γύρω από την έννοια της διαγλωσσικότητας (translanguaging). Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές χρησιμοποιούν πολλαπλές γλώσσες σε μια τάξη, χωρίς απαραίτητα ο δάσκαλος να κατέχει ειδικές γλωσσικές γνώσεις. Συνήθως γίνονται συζητήσεις μεταξύ μικρών ομάδων μαθητών που μιλούν την ίδια γλώσσα και με ολόκληρη την τάξη στην γλώσσα της χώρας υποδοχής. Σύμφωνα με το έργο [Little Sponges](#), το οποίο χρησιμοποιεί επίσης αυτή τη μέθοδο, οι δάσκαλοι μπορούν να κατονομάσουν διάφορα αντικείμενα στην τάξη σε πολλές γλώσσες, να δώσουν στους μαθητές πολυγλωσσίας το χρόνο να λάμψουν και να τους ενθαρρύνουν να χρησιμοποιήσουν τη μητρική τους γλώσσα, ειδικά με όσους μιλούν την ίδια γλώσσα.

Το να επιτρέπεται στα παιδιά να επικοινωνούν στη μητρική τους γλώσσα στο σχολείο, ενισχύει επίσης και τις γνωστικές και κοινωνικές δεξιότητές τους, εφόσον σύμφωνα με [έρευνες](#), είναι πιθανό να έχουν καλύτερες δεξιότητες κριτικής σκέψης και επίλυσης προβλημάτων καθώς και μεγαλύτερη πολιτιστική ευαισθησία.

Παρόλο που δεν φτάνουν μέχρι τη διαγλωσσικότητα, ορισμένες χώρες εξακολουθούν να δίνουν χώρο στη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας για παιδιά μεταναστών. Στο Βέλγιο, για παράδειγμα, όταν τα παιδιά μεταναστών δεν μιλούν τη γλώσσα διδασκαλίας, υποστηρίζονται μέσω μιας διαδικασίας γλωσσικής προσαρμογής. Στις Βρυξέλλες, η Nadia Echadi, συντονίστρια του [École Maximilien](#) και δασκάλα γαλλικών σε παιδιά μεταναστών, ανέπτυξε μια μέθοδο που ονομάζεται "Ergonomique". Η μέθοδος αποτελείται από τέσσερα στάδια: όταν τα παιδιά δεν μιλούν γαλλικά, ακολουθούν τάξεις προσαρμογής πλήρους απασχόλησης, όπου χρησιμοποιείται μη λεκτική γλώσσα. Σε αυτή την πρώτη φάση, θα συναναστραφούν με την κανονική τάξη μόνο για παιχνίδια και δημιουργικές δραστηριότητες. Στην ιδανική περίπτωση, κάποια άλλα παιδιά από την τάξη παίζουν το ρόλο των μέντορα. Μόλις τα παιδιά μεταναστών αποκτήσουν κάποια βασική γνώση των γαλλικών, συμμετέχουν σε κανονικές τάξεις κατά το ήμισυ του χρόνου τους. Τελικά, τα παιδιά φτάνουν στο στάδιο πλήρους ενσωμάτωσης στην κανονική τάξη. Δεν υπάρχει χρονοδιάγραμμα για αυτή τη διαδικασία προσαρμογής, καθώς κάθε παιδί έχει διαφορετικές ανάγκες και περνάει τα στάδια με το δικό του ρυθμό.

Οι κριτικοί της διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας, υποστηρίζουν ότι αυτές οι προσεγγίσεις αντιπροσωπεύουν σπατάλη δημόσιου χρήματος, χρόνου και πόρων. Το επιχείρημα αυτό οδήγησε σε αλλαγή της πολιτικής που εφαρμόστηκε στη Δανία μεταξύ 1974 και 2002, όπου οι γονείς μετανάστες μπορούσαν να εγγράψουν τα παιδιά τους σε συμπληρωματικά μαθήματα μητρικής γλώσσας στο σχολείο. Η ιδέα τότε βασίστηκε στο ότι η καλύτερη γνώση της μητρικής γλώσσας θα μπορούσε να βοηθήσει το παιδί να επιτύχει στην τοπική κοινωνία. Το 2002, ωστόσο, οι πολιτικοί αποφάσισαν να δαπανήσουν τα χρήματα για τη διδασκαλία των παιδιών με

μεταναστευτικό υπόβαθρο στη δανέζικη γλώσσα – ακολουθώντας έτσι την κυρίαρχη πολιτική προσέγγιση που υιοθετήθηκε στην Ευρώπη.

Η πιο πάνω πολιτική έρχεται σε αντίθεση με τα ερευνητικά στοιχεία. Πράγματι, [έρευνες](#) δείχνουν ότι η κατάρτιση στη μητρική γλώσσα ενισχύει τη γλωσσική και ακαδημαϊκή ανάπτυξη του δίγλωσσου παιδιού καθώς και την ανάπτυξη μιας ασφαλούς ταυτότητας. Ο ρόλος των οικογενειών και η εκπαίδευση των γονέων είναι επίσης ζωτικής σημασίας: οι γονείς που μιλούν με ευχέρεια τη γλώσσα διδασκαλίας είναι σε θέση να βοηθήσουν τα παιδιά τους πολύ πιο αποτελεσματικά από τους γονείς με περιορισμένη γνώση της γλώσσας.

Η πολιτική της αφαίρεσης της διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας στα παιδιά των μεταναστών δεν είναι μόνο αντίθετη με τα ερευνητικά στοιχεία, αλλά και με τους στόχους της UNESCO για τη βιώσιμη ανάπτυξη (SDG). Ο σεβασμός της πολιτιστικής ταυτότητας των παιδιών βρίσκεται στο πλαίσιο της διεθνούς πολιτικής και σύμφωνα με την UNESCO, "η ισότιμη ποιοτική εκπαίδευση και η διά βίου μάθηση για όλους είναι δυνατή μόνο όταν η παιδεία ανταποκρίνεται και αντικατοπτρίζει την πολυγλωσσική φύση της κοινωνίας. Τα παιδιά, οι έφηβοι και οι ενήλικες χρειάζονται ευκαιρίες μάθησης που σχετίζονται με τη ζωή και τις ανάγκες τους, μέσα από τις γλώσσες τους. Εφόσον λοιπόν ο στόχος SDG 4 είναι τόσο θεμελιώδους σημασίας για τους άλλους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης, χωρίς πολυγλωσσική εκπαίδευση βασισμένη στη μητρική γλώσσα, οι υπόλοιποι 16 στόχοι θα παραμείνουν ανέφικτοι "(UNESCO 2017).

Συντάκτες: Anna Maria Volpe και David Crosier

Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Μέσων και Πολιτισμού